

כנס הרצליה ה-21

בנתיב ההפתעות האסטרטגיות

24-25.6.2024

**תפקיד הסקטור העסקי ביצירת חוסן אזרחי
ולאומי בעידן ה-ESG סביבה, חברה וממשל**

בשיתוף עם מרכז אריסון ל-ESG, אוניברסיטת רייכמן

מסמך מסכם

כנס הרצליה ה-21, יוני 2024

לצפייה במושב המלא:

<https://bit.ly/ESG-HC24>

בכנס הרצליה ה-21, התקיים דיון ייעודי לבחינת תפקידו של המגזר העסקי ביצירת חוסן אזרחי ולאומי בעידן ה-ESG (סביבה, חברה וממשל). הדיון התמקד בשלוש תמות מרכזיות:

א. **כיצד עסקים צריכים להגיב ולהיערך לסיכונים אקלים**, בדגש על היבטי המשכיות עסקית ורציפות תפקודית.

ב. **פוטנציאל האיום הסביבתי כאיום כלכלי**, ונוכח זאת היבטי ההערכות האסטרטגית, העסקית, הכלכלית והרגולטורית בראיה ארוכת טווח.

ג. **בחינת יכולתה של המערכת לספק ביטחון יחסי בטווח רחב של נסיבות**, שמרביתן בלתי ניתנות לחיזוי. זאת, תוך הסתכלות בהיבט החוסן החברתי בקורות אירוע קיצון, כמו גם, הטיפול בתהליכי המעבר.

שינויי האקלים והסיכון הגלום בהם מהווים סכנה ממשית לחוסנם של המשק, הכלכלה והחברה. הערכת סיכון זו נתמכת במחקרים רבים ומהבולטים שבהם הינו המחקר שנערך על ידי ה-World Economic Forum, בו צוינו סיכונים האקלים בפרט וסיכונים חברה וממשל בהרחבה, בקבוצת עשרת הסיכונים המשמעותיים איתם על העולם להתמודד. במסגרת זו ניתן לציין, בין היתר, מזג אוויר קיצוני, עומסי חום, מצוקות מים, הגירה ומאבקים על משאבי טבע. כל אלו דורשים היערכות ומדיניות ברורה. זאת, בכדי להקטין את ההסתברות להתרחשותם ולהיערך ככל שניתן להפתעות שעלולות לפקוד אותנו, ומכאן החשיבות להערכות ותכנון מוקדמים.

ראוי לציין בהקשר זה גם את דו"ח מבקר המדינה, בו נכתב כי יש להכיר במשבר האקלים כאיום אסטרטגי. יש להגדיר את שינויי האקלים והצורך בבניית חוסן אקלימי כיעד אסטרטגי לאומי וכחלק ממפת האיומים הלאומית. תכנון ויישום תוכנית ההיערכות לשינויי אקלים הם מהלכים קריטיים להתמודדות נכונה עם התרחישים הצפויים. על כן, יש לתרגם אסטרטגיה זו למדיניות, לחקיקה וכן להקצות תקציבים ייעודיים.

בפתח הדיון ציין יו"ר הועדה המייעצת של מרכז אריסון ל-ESG שניהל את הדיון, כי **יישום עולמות ה-ESG מהווה אג'נדה מנהיגותית**. זוהי חלק מהעולם של מנהיגות ערכית, שמימושה דורש מנהיגות אישית וקולקטיבית על ידי בעלי מניות, דירקטוריונים, הנהלות, משקיעים וקובעי מדיניות. נראה שאנחנו מצויים במציאות בה על כל אחד מהשחקנים לעלות מדרגה ולקחת מנהיגות.

עוד הודגשה **החשיבות המיוחדת שיש להיבטי המשכיות עסקית וחוסן תפעולי כחלק בלתי נפרד מיישום עקרונות ESG** נוכח החיוניות שלהם בטיפול עסקים בני קיימא, אחראיים ועמידים. אגב משבר אקלים על השלכותיו ויצירת מודל בר קיימא – קיימת חיבוריות להיבטי שיקום, שרלוונטי ביותר למדינת ישראל, בעיקר לאחר אירועי השבעה

באוקטובר. מדובר, בין היתר, בשיקום לאחר אסון. ניהול שיקום מאסון הפך לתחום מתפתח שעולה אט אט לראש סדר העדיפויות המחקרי והניהולי. כחלק בלתי נפרד מהשיקום יש להתייחס ל"חוסן" הנתפס כיכולת מפתח הקשורה לניהול השיקום באזורים שחוו אסונות. במסגרת זו חשוב מאד לתת דגש ל"שיקום המקיים" - שיקום שלא מתמקד רק בבניה מחדש של האזורים שנפגעו, אלא גם בקידום קיימות ארוכת טווח בתהליך הבניה, ובמתן תשומת לב לאחריות סביבתית ולחוסן קהילתי שהוזנחו בעבר.

ברקע לדיון, ניתן דגש וחשיבות **להיבט החברתי (Social)**, כאשר משברים תאגידיים רבים הם למעשה כשלים של 'S'. למעבר לכלכלה דלת-פחמן יש פוטנציאל לצמיחה כלכלית משמעותית בטווח הבינוני והארוך, אך בטווח הקצר התהליך עלול לפגוע באוכלוסיות שונות. זאת, בפרט בעובדי תעשיות מזהמות ובעובדים המשניים התומכים בתעשיות האלה – עובדים שמלכתחילה מתאפיינים במיומנויות תעסוקה נמוכות, ומשתייכים לעשירונים כלכליים-חברתיים נמוכים. מכאן עולה, כי **יש לנהל את המעבר וההערכות ברגישות רבה כלפי אוכלוסיות אלה**. זאת, כדי שלא להטיל נטל עודף על האוכלוסיות החלשות יותר בחברה, להנציח פערים חברתיים על רקע כלכלי, מגדרי, אתני ובריאותי, ולהגביר את אי-השוויון.

לפיכך נדרשת מדיניות נכונה וברורה מול האתגרים שתמנע הפתעות אסטרטגיות רב-ממדיות בעתיד, ובדגש על היבטי ומשמעות החוסן הלאומי והחברתי כנדבך מרכזי בעוצמתה של ישראל. עיקרי התובנות שעלו:

א. המסר המרכזי שלגביו היתה הסכמה רחבה הוא, כי **ניצבת בפנינו הזדמנות משמעותית ונכון לייצר את מפת הדרכים המתאימה ולהפוך את האיום להזדמנות**.

ב. **החשיבות של הפיכת עולמות הסביבה, חברת וממשל לחלק מהמנהיגות וה-DNA במדינה ובתאגידים**. קיימת חשיבות לבצע ולקיים אותם ברמה של Beyond Compliance.

ג. ניתן דגש על **הפער המתפתח בינו לבין העולם בכל היבטי הטיפול בעולמות ה-ESG**, תוך מתן דגש לעולם האקלים. פער זה עלול להביא אותנו לבידוד ולפגוע בכושר התחרות ובתאגידים עסקיים.

ד. חשיבות רבה **לפעילות מאומצת לסגירת הפערים מול העולם**, ובייחוד מול המדינות מולן יש לישראל קשרי סחר משמעותיים.

ה. ניתנה התייחסות **לשינוי מאפייני שוק העבודה**. זאת, בכל הקשור לציפיות העובדים לעולם ירוק, מתחשב ושוויוני, כמו גם, נוכח השינויים הטכנולוגיים

והתעסוקתיים שיגזרו ממעבר מהתעשייה החומה לתעשייה הירוקה, אגב חדשנות ויזמות טכנולוגית בהתאמה.

1. **קיימת חשיבות רבה לקיומם של תקנים וסטנדרטיזציה**, אגב קיומה של שונות באלה גם במדינות המובילות בתחום בעולם, ונוכח הפיגור בו מצויה ישראל. הגם שיש שונות בתפיסה לגבי עומק וחשיבות הרגולציה, היתה תמימות דעים שככל שתושט רגולציה, נכון שזו תאומץ על בסיס הרגולציה המתפתחת בעולם ושלא "נמציא את הגלגל".

2. **החשש מהמשך הדחינות וגרירת הרגליים בטיפול והערכות המדינה למשבר האקלים**. לצד זה, צוינה החשיבות של התמיכה הכספית ביזמות ובתהליכי המעבר הן על ידי גורמי הממשל והן על ידי גורמי המימון השונים.

ח. ניתנו התייחסויות לחשיבות **קיומה של חקיקה מרחיבה, עכשווית וצופה פני עתיד**, הן בהיבט של חוק האקלים והן בהיבט של חוק מס הפחמן. במסגרת זו ניתנה התייחסות לחשיבות של אכיפת החקיקה והרגולציה עד לממד של אכיפת אחריות אישית על נושאי משרה.

ט. **ביזור משק האנרגיה** הן בהיבט של אנרגיה ירוקה והן בהיבט של המשכיות עסקית ורציפות תפקודית עלה כנושא בו היתה הסכמה רחבה גם בהיבט היישומי וגם נוכח חשיבותו.

י. עלו סוגיות משיקות ומשלימות, כדוגמת "פרדוקס העמית" (מה בין תשואה גבוהה לבין הפגיעה הסביבתית); **האתגרים והמתח המובנה בין חשיבה קצרת טווח לבין חשיבה ארוכת טווח** והעדרו של הנציג הסביבתי; החשיבות של הייצוג הסביבתי חברתי במסגרת דירקטוריונים של תאגידים.

בסיום הודגש, כי **יש לנו משמרת אחת וכדור אחד וחשוב שנעשה הכל לשמור את הכדור לדורות הבאים**.

משתתפים.ות

יו"ר: יאיר אבידן, יו"ר הועדה המייעצת, מכון אריסון ל-ESG, המפקח על הבנקים היוצא

דוברים.ות:

עו"ד לינור דויטש, שותפה מייסדת ומנכ"לית לובי 99

גלית כהן, ראשת תכנית שינויי אקלים ובטחון לאומי במכון למחקרי בטחון לאומי INSS

נעם גולדשטיין, יו"ר איגוד הכימיה, פרמצבטיקה ואיכות הסביבה, סמנכ"ל ומנהל סיכונים ראשי בקבוצת ICL

ד"ר עמית מרמור, סמנכ"ל איכות הסביבה, נשר

רני עמיר, סמנכ"ל משאבי טבע וחוסן אקלימי במשרד להגנת הסביבה

מגיבים.ות:

פרופ' ניראון חשאי, דיקן בי"ס אריסון למנהל עסקים ומנהל אקדמי משותף של מרכז אריסון ל-ESG אוניברסיטת רייכמן

פרופ' עלי בוקשפון, מנהל אקדמי משותף של מרכז אריסון ל-ESG אוניברסיטת רייכמן

ד"ר רות דגן, ראש מחלקת איכות הסביבה ושינויי אקלים, הרצוג, פוקס נאמן; ראש חטיבת אקלים וקשרים בינלאומיים, מרכז אריסון ל-ESG

ד"ר מורן אופיר, בית ספר הארי רדזינר למשפטים, אוניברסיטת רייכמן

לצפייה במושב המלא:

<https://bit.ly/ESG-HC24>